

píle a pozornosti, který dle §u 1297 obč. zák. dlužno o každém předpokládati, kdo je zdravého rozumu. Už z toho musila žalovaná svými orgány, jichž počiny jest jí zastoupiti, poznati, že když jsou vagonové dvěře příliš úzké, že nelze jimi bez poškození vyčnívajících blatníků vůz mocně vystrkovati, nýbrž že se dlužno v takovém případě zachovati tak, jak je dle zjištění odvolacího soudu všeobecným pravidlem, že totiž musí býti blatníky odšroubovány a po opětném uložení zase přišroubovány. To všecko tím spíše, poněvadž žalovaná převzala dopravu vozu s přišroubovanými blatníky, ač i ona věděla, že vůz musí býti do jiného vagonu překládán. Odvolací soud nepochybil, když změnou napadeného rozsudku první stolice usoudil, že je žalobní nárok po právu a když rozhodl podle toho.

Čís. 2749.

Konto W.

Oznámil-li komisionář komitentovi, že od něho »cenné papíry koupil«, dal tím zřejmě na jevo, že vstoupil do obchodu jako samokupitel.

Přípustnost žaloby komitenta na komisionáře o určení, že jest komisionář povinen, by výtěžek za prodané cenné papíry, připsaný komitentovi na kontě »W«, připsal mu k dobru v Kč.

(Rozh. ze dne 20. června 1923, Rv I 144/23.)

Žalobce dal žalované pražské filiálce rakouské banky koncem ledna 1919 příkaz k prodeji cenných papírů, jež pak žalovaná prodala počátkem února 1919 na vídeňské burse a připsala výtěžek žalobci k dobru na kontě W. Žalobě, by banka byla uznána povinnou, připsati žalobci výtěžek v Kč, procesní soud první stolice vyhověl. Důvody: Zájem žalobce na tom, aby skutečný stav věci byl zjištěn (§ 228 c. ř. s.), jest prokázán. Ježto žalobce dluhuje, i kdyby počítal zažalovaný peníz v československé měně, žalované větší obnos (neboť dluhuje žalované nesporně 506.189 Kč a 551.479 Kč proti zažalovaným 356.398 K), není mu možno, aby žaloval o zaplacení nebo o vydání depot. Jedinou cestou je žaloba o zjištění poměru, žalobní návrh obsahuje jen zjištění právního poměru a netýká se vnitřního poměru banky, který ovšem nepodléhá vlivu třetích osob. Pokud se týče sčítování vůči žalobci a pokud toto se skutečně vůči němu a ne jen uvnitř banky provede, je žalovaná povinna, dbáti tohoto rozsudku a zažalované obnosy počítati v československé měně. Že žalobce zájem na tomto zjištění má, netřeba obšírně odůvodňovati. Netřeba poukázati k tomu, že musí jako obchodník věděti, zda může se žalovaným obnosem počítati čili nic, vždyť je dnes obnos na kontu »W« pro majitele pro dohlednou dobu nulou. A velikost zažalovaného obnosu odůvodňuje zajisté tvrzení, že otázka, zda dostane žalobce obnos v Kč a zda zůstane obnos stále na kontu »W«, je pro žalobce otázkou existence. Právní zájem žalobcův je tudíž dán (§ 228 c. ř. s.). Z nesporných okolností vysvítá, že uza-

vřena byla mezi stranami smlouva komisionářská dle čl. 360 a násl. obch. zák. Dopisy žalované je dokázáno, že žalovaná žalobci sdělila, že koupila od něho shora uvedené hodnoty. Toto oznámení znamená dle čl. 376 obch. zák., že žalovaná sama vstoupila do obchodu. Oproti jasnému znění dopisu nelze tvrditi, že slovo »koupili jsme« znamená něco jiného. Chtěla-li žalovaná něco jiného, bylo její věcí, to vyjádřit. Dopisy jsou jasné (čl. 278, 279 obch. zák.) a žalobce nemohl nic jiného z těch slov vyčísti (§ 915 obč. zák.). Že žalovaná k dopisům, mimo k dopisu ze dne 30. ledna 1919 připsala, že účtuje na kontu »W«, nemusilo žalobce ještě uvést na domněnku, že se nejedná o koupi na účet žalované, vždyť sama žalovaná uvádí v žalobní odpovědi, nepřipouštějíc toho, možnost, že byla oprávněna účtovat na kontu »W«, ačkoliv by vstoupila do obchodu. Ostatně je výsledkem žalobce dokázáno, že ihned, když obdržel účetní konto »W«, ohradil se ústně u prokuristy žalované banky. Tím, že žalovaná vstoupila do obchodu, stal se obchod obchodem tuzemským, jehož splněním byla Praha (čl. 324 obch. zák.). Na tento obchod nevztahuje se tudíž nařízení ze dne 6. února 1919, čís. 57 sb. z. a n. O d v o l a c í s o u d žalobu zamítl a uvedl mimo jiné v d ů v o d e c h: Odvolací soud nesdílí názor procesního soudu, že oznámení žalované v dopisech znamená podle čl. 376 obch. zák., že žalovaná sama do obchodu vstoupila. Slova »koupili jsme od Vás« zde nerozhodují proto, že sdělení žalované o zvláštním účtu »W«, jakož i rozdíl mezi datem těchto sdělení a datem připsání hodnoty k dobru žalobce, prozrazují jasně, že banka sama nekoupila, nýbrž že trvá vůči žalobci na stanovisku komisionářky podle čl. 361 obch. zák., neboť jinak by byla musela připsati hodnotu k dobru dnem sdělení a nikoli 7 až 11 dní později.

N e j v y š š í s o u d obnovil rozsudek prvního soudu.

D ů v o d y:

Dle odstavce 8 svých obchodních podmínek vyhradila si žalovaná výslovně právo, plynoucí ostatně již z ustanovení čl. 376 obch. zák., působiti při všech příkazech ke koupi nebo prodeji cenných hodnot jako kupitel nebo prodávatel ve vlastním jméně. Dopisy ze dne 30. ledna, 6. a 11. února 1919 oznámila žalovaná žalobci, že, vyřizujíc příkazy, jí udělené, koupila od něho akcie, o něž nyní ve sporu jde. Toto prohlášení jest zcela přesné a jasné a nikterak dvojsmyslné a proto nedopouští pochybností o tom, že žalovaná banka vstoupila ve smyslu prvního odstavce čl. 376 obch. zák. a odst. 8 svých vlastních obchodních podmínek sama jako kupitelka do obchodu, tak že nebylo místa pro znalecký důkaz, jež nabízela o opaku. To tím méně, když není správným tvrzení žalované, že se zmíněná oznámení stala způsobem, všeobecně obvyklým pro transakce cenných papírů, provedené na burse po komisionářsku, na tiskopisech, které mají jediný účel, oznámiti komitentovi provedení jeho příkazu a výši zatížení nebo dobropisu na jeho účtě a že nelze z těchto oznámení vyvoditi další sdělení. Dovolacímu soudu jest z četných po-

dobných sporů velmi dobře známo, že jiné banky svým komitentům neoznamují, že koupily od nich cenné papíry, jejichž prodej byl jim příkázán, nechtějí-li samy do obchodu vstoupiti, nýbrž sdělují v takových případech buďto, že prodaly za komitenty papíry na burse, nebo že od nich převzaly papíry, kterýžto posléze zmíněný výraz má ovšem dle znaleckých posudků, podaných v jiných sporech, význam, tvrzený žalovanou. Oznámení, že banka kupuje od komitenta cenné papíry, nelze však rozuměti jinak, než že banka vstupuje sama jako kupitelka do obchodu. Každý jiný výklad, který by umožňoval mentální rezervaci banky a spekulaci na účet komitenta, příčil by se zásadě obchodnické poctivosti a předpisům Šu 914 obč. zák. a čl. 278/279 obch. zák., a nemůže býti schvalován. Jestliže žalovaná, ač prohlásila, že kupuje akcie od žalobce, nemínila tak učiniti, jde to na její vrub (§ 915 obč. zák.). Účtovavši dohodné, daň, výlohy a odměnu, použila žalovaná jen práva, vyhrazeného komisionáři, jenž vstupuje do obchodu jako přímý smluvník, v druhém odstavci čl. 376 obch. zák., a pouhá okolnost, že uvedla ve vyúčtování jako den splatnosti kupní ceny (hodnota) pozdější den, nemůže sama o sobě míti takového významu, že by vylučovala vstup žalované samé jako kupitelky do obchodu, ježto mohla i v tom případě za — mlčky předpokládaného — souhlasu komitenta odložit splatnost kupní ceny na pozdější dobu. Taktéž nevádí poznámka, »Zvláštní účet W« na oznámeních ze dne 5., 6. a 11. února 1919, poněvadž, jak se dovolací soud z jiných sporů přesvědčil, v prvních dobách vůbec nikdo nebyl si plně vědom významu a dosahu těchto zvláštních účtů, opírajících se o nařízení vlády ze dne 6. února 1919, čís. 57 sb. z. a n. Proto nelze také z této poznámky odvozovati nesouhlas stran co do kupní ceny (§ 1053 obč. zák.), jak žalovaná v dovolací odpovědi vytýká, zvláště když tenkrát nebyla ještě provedena měnová rozluka. Nelze tudíž sdíleti právní názor odvolacího soudu, že žalovaná nevstoupila sama jako kupitelka do obchodu, dlužno se spíše přidati k názoru prvního soudu, který se shoduje s tím, co bylo právě vyloženo. Tu pak jest věc jasná. Vstoupila-li žalovaná do obchodu sama jako kupitelka dle prvního odstavce čl. 376 obch. zák. — případ třetího odstavce téhož článku zde vůbec v úvahu nepřichází, pročť lze pominouti všechny vývody k němu se vztahující, — přeměnil se, jak Nejvyšší soud opět již vyložil, komisionářský poměr mezi stranami takto v poměr prodatele ke kupiteli, t. j. žalobci vznikl proti žalované přímý nárok z prodeje a kupu akcií, a nikoli pouhé právo odvozené (postoupené právo komisionářovo), bez ohledu na to, zda žalovaná přes své prohlášení, že kupuje akcie od žalobce, prodala je na vídeňské burse; následkem toho nemá proti žalobci vůbec místa nařízení vlády ze dne 6. února 1919, čís. 57 sb. z. a n.; příhoda, že jí nebylo možno, převést výtěžek akcií do tuzemska, stihá žalovanou; žalobce má proti ní jako přímé smluvní straně nárok na kupní cenu, a to v tuzemsku, ježto splněním jest dle čl. 324 odstavec druhý obch. zák. Praha, a vzhledem k ustanovení Šu 6 zákona ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n., v československých korunách v poměru tam naznačeném 1 : 1 a žalovaná nebyla oprávněna, účtovat kupní ceny na zvláštním kontě W, t. j. na účtu pohledávek starých korun rakousko-

uherských, za tím do tuzemska nepřevoditelných, jež vznikly prodejem cenných papírů v Rakousku. Námitka, že by tím bylo obcházeno nařízení ze dne 6. února 1919, čís. 57 sb. z. a n., neobstojí, neboť úhrada za pohledávku, vzniklou prodejem akcií na vídeňské burse, nebyla a nebude převedena do tuzemska, nýbrž zůstane ve Vídni, ovšem pro žalovanou, ne pro žalobce, ježto dle toho, co vyloženo, prodej akcií na vídeňské burse pokládá se za provedený na účet žalované, nikoli na účet žalobce, a žalovaná nese veškeré důsledky toho, zejména důsledky, plynoucí ze zmíněného nařízení. To, co žalovaná v tuzemsku dá žalobci, dá ze svého tuzemského majetku, a proto se nezvýší oběh československých korun v tuzemsku, čemuž právě mělo oním nařízením býti zabráněno. Námitka žalované, že nejde o žalobu určovací, po případě že tu nejsou předpoklady takovéto žaloby (§ 228 c. ř. s.), a že žalobní návrh jest nepřipustným, poněvadž způsob účtování jest vnitřní záležitostí žalované, — byly správně vyvráceny již prvním soudem, a připomíná se v těch směrech jen ještě toto: Doslov žalobního návrhu mohl by ovšem sváděti k domněnce, že se žalobce domáhá plnění, ale věcný obsah návrhu nedopouští rozumně pochybnosti o tom, že žaloba jest svou podstatou přece jen žalobou určovací, že má býti pouze zjištěn právní poměr, vzešlý mezi stranami prodejem a koupí sporných akcií, v ten způsob, že žalobci přísluší z tohoto obchodu proti žalované nárok na koruny československé, nikoli na staré neokolkované rakousko-uherské koruny. Právní zájem žalobce na bezodkladném zjištění tohoto právního poměru plyne již z povahy věci. Lze připustiti, že zápisy v obchodních knihách jsou vnitřní záležitostí žalované, jichž způsob nelze jí předepisovati. Ale zde neběží o pouhý formální zápis, nýbrž o účtování, mající zároveň význam hmotněprávní, ježto požadavkem, připsaným k dobru na kontě W, žalobce zatím nemůže disponovati, kdežto dobropis v řádném účtě zmenšuje debetní saldo z tohoto účtu. To, čeho se žalobce domáhá, jest tedy více, než pouhým zápisem v obchodních knihách, a lze duvodně předpokládati, že žalovaná banka také při vnitřní manipulaci se zachová dle právoplatného rozhodnutí soudního a podle něho zařídí, čeho třeba. Poukaz k tomu, že 30% kupní ceny dosud jest vázáno, nemá v tomto případě významu, poněvadž žalobce nežádá zaplacení. Rovněž nelze hleděti k námitce započtení, ježto žalobní nárok a namítaná vzájemná pohledávka nejsou stejnorodé. S toho právního hlediska jest také nerozhodno, zda se žalobce proti účtování na zvláštním kontě ihned ohradil čili nic, neboť v tom, že snad tak neučinil, nelze spatřovati propuštění žalované ze závazku přímé smluvnice, k čemuž by bylo bývalo třeba přesného a určitého prohlášení, aniž schválení účtu W, když, jak uvedeno, tehdy ani peněžní ústavy, natož pak soukromé osoby, nebyly si vědomy významu a dosahu těchto účtů. K tomu, co bylo v tom směru zástupcem žalované nově předneseno při odvolacím líčení, nelze dle §§ 482 a 513 c. ř. s. míti zření. Pokud žalovaná v odvolání uváděla některá rozhodnutí nejvyššího soudu, z nichž dovozovala správnost svého stanoviska, stačí připomenouti, že ve sporech, týkajících se účtů W, bývá skutkový podklad žaloby tak různým, že nelze prostě poukazovati k jiným rozhodnutím, byť i právní otázka zdála se na první pohled býti stejnou.